

4. Українське цивільне право: Навчальний посібник. – 2-е вид. змін, і доп. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 368 с.

5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356. Поточна редакція від 07.03.2018 р.

6. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135. Поточна редакція від 06.02.2018 р.

Бородько В.Ю. Проблема права совместимой собственности в условиях реформирования Украинского гражданского общества

В сообщении исследуется проблема общественной совместимой собственности в условиях реформирования украинского гражданского общества. Характеризуются признаки права совместимой собственности. Даются выводы и рекомендации.

Ключевые слова: право собственности, право совместимой собственности, признака права совместимой собственности, совместимая собственность и гражданское общество, владение, пользование, распоряжение имуществом.

Borodko V.U. A problem is right compatible property in the conditions of reformation of Ukrainian civil society

In a report the problem of communal compatible property is investigated in the conditions of reformation of Ukrainian civil society. The signs of right of compatible ownership are characterized. Conclusions and recommendations are given.

Keywords: right of ownership, right of compatible ownership, sign of right of compatible ownership, compatible property and civil society, possession, use, disposing of property.

Войтенко Ю.О.,
студ. гр. БП-1-15

Наук. керівник: Шморгун О.С., к. ю.н., зав. кафедри
приватного та публічного права факультету
підприємництва та права Київського національного
університету технологій та дизайну, м. Київ, Україна

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДОНАРСТВА В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ
УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

В повідомленні досліджуються правові аспекти донорства в умовах реформування українського громадянського суспільства. Дається характеристика розвитку нових медичних технологій, прагнення людини пок-

рациту якість та тривалість життя. Пропонуються висновки і рекомендації.

Ключові слова: донорство, медичні технології, цивільно-правового регулювання донорства, охорона здоров'я.

Вступ. Україна на сьогоднішній день стоїть на шляху кардинальних змін у соціальній, економічній, адміністративно-політичній сферах життя. Водночас необхідно зазначити розвиток нових медичних технологій, прагнення людини покращити якість та тривалість життя.

Враховуючи універсальний характер права, гостро стоїть питання про необхідність цивільно-правового регулювання донорства. Необхідно відзначити, що донорство органів, анатомічних матеріалів та інших репродуктивних клітин, перш за все, стосується проблем життя та здоров'я, а також прав та обов'язків учасників цивільно-правових відносин у сфері охорони здоров'я (донора та реципієнта).

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини», трансплантація – це спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці реципієнту органа чи іншого анатомічного матеріалу, взятих у людини чи у тварини.

Для прижиттєвого донорства обов'язковим є отримання згоди донора, однак не існує єдиної думки щодо подальших дій в разі його смерті. Світова практика показує, що в цьому напрямку сформувалися дві основні концепції:

- Презумпція незгоди (США, Канада, Велика Британія, Німеччина, Нідерланди, Норвегія, Греція, Україна) – матеріал для пересадки може бути отриманий з тіла померлої особи лише у випадку, якщо вона за життя дала згоду на трансплантацію. Залежно від існуючого в різних країнах законодавства, процедура її отримання передбачає або усне погодження, або фіксування даної інформації в карті донора, водійських правах, посвідченні особи, медичній карті, реєстрі донорів. У разі, якщо померла людина за життя не залишила ні позитивної, ні чітко негативної відповіді щодо пересадки органа, дозвіл має бути отриманий від уповноваженої особи, якою зазвичай є член родини. В Ізраїлі діє так звана картка Аді – кожен, хто підписується під цією карткою, засвідчує свою згоду на пересадку органів після смерті.

- Презумпція згоди (Іспанія, Португалія, Бельгія, Австрія, Росія, Казахстан, Білорусь) – вилучення матеріалу для трансплантації (а в деяких країнах – з навчальною або науковою метою) є можливим при відсутності прижиттєвого офіційно зареєстрованого заперечення донора проти пересадки органа. Саме така модель цієї концепції, на думку трансплантологів, є найбільш прогресивною. У разі нещасного випадку, внаслідок якого людина зазнала травм, не сумісних з життям, консилиум лікарів констатує смерть головного мозку. Якщо є відмітки у документах про згоду померлого на донорство або немає протилежних відміток, лікарі без згоди родичів приймають рішення про вилучення здорових органів. За даними

соціологів, більш як половина європейців готові стати донорами після своєї смерті. Враховуючи важливість отримання згоди з етичної точки зору, така система повинна забезпечити повну інформованість людей щодо існуючої політики та надання їм безперешкодної можливості відмовитися. Тим, хто не заперечував стати потенційним донором, надаються пільги під час страхування життя і здоров'я, вони ж мають першочергове право на отримання органа для трансплантації у разі виникнення такої потреби.

Нині презумпція незгоди діє у 64%, а презумпція згоди – у 36% держав, де виконуються трансплантаційні втручання.

Законодавчу базу України в якій визначаються цивільні правовідносини донорства органів та інших анатомічних матеріалів і репродуктивних клітин складають безліч законних та підзаконних нормативно-правових актів, зокрема: Конституція України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 16 липня 1999 року № 1007-XIV, Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 року № 2801-XII, Накази Міністерства Охорони здоров'я: «Про затвердження нормативно-правових актів з питань трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людині» від 4 травня 2000 р., «Про затвердження нормативно-правових документів з питань трансплантації» від 25 вересня 2000 р., «Про регламентацію трансплантаційної служби України» від 24 травня 2004 р.

У ч. 3 ст. 47 Основ законодавства України про охорону здоров'я передбачено, що взяття органів та інших анатомічних матеріалів із тіла фізичної особи, яка померла, не допускається, крім випадків і в порядку, встановлених законом.

У свою чергу, ст. 16 Закону встановлює, що кожна повнолітня дієздатна особа може дати письмову згоду або незгоду стати донором анатомічних матеріалів у разі своєї смерті. За відсутності такої заяви анатомічні матеріали у померлої повнолітньої дієздатної особи можуть бути взяті за згодою подружжя чи родичів, які проживали з нею до смерті. У померлих неповнолітніх, обмежено дієздатних або недієздатних осіб анатомічні матеріали можуть бути взяті за згодою їх законних представників. Взяття анатомічних матеріалів у померлої особи для трансплантації та (або) для виготовлення біоімплантатів не допускається у разі наявності зробленої цією особою за життя заяви про незгоду бути донором. У померлої повнолітньої дієздатної особи, заява якої щодо донорства відсутня, а також у неповнолітніх, обмежено дієздатних та недієздатних осіб взяття анатомічних матеріалів не допускається, якщо на це не отримано або неможливо отримати згоду подружжя або родичів, які проживали з нею до смерті.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про поховання та похоронну справу», у разі якщо відсутнє волевиявлення померлого, вилучення органів та/або тканин тіла здійснюється з дозволу чоловіка, дружини, близьких родичів (батьків, дітей, сестри, брата, діда, баби, онуків), іншої особи, яка взяла на себе зобов'язання поховати померлого та має відповідне свідоцтво

про смерть. Таким чином, цей Закон вже не передбачає умови спільного проживання (у ст. 16 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» йдеться про «родичів, які проживали з нею до смерті»). Крім того, до осіб, які можуть дати відповідну згоду, додається ще й особа, яка взяла на себе зобов'язання поховати померлого та має відповідне свідоцтво про смерть.

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» фізична особа має право розпорядитися щодо передачі після її смерті органів та інших анатомічних матеріалів не лише медичним, а й науковим або навчальним закладам.

Варто зауважити, що прижиттєва згода на використання після смерті анатомічних матеріалів дається в нашій країні вкрай рідко. Причиною тому є не лише небажання надати таку згоду, а найчастіше людина просто не замислюється над такою можливістю. Щодо згоди подружжя, родичів, законних представників, то вони загалом перебувають у такому психологічному стані, що і чути не бажають про таку згоду.

Підсумовуючи, варто також звернути увагу на те, що значною подією для подальшого правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів стало прийняття 22-ю Всесвітньою медичною асамблеєю Сіднейської декларації стосовно смерті від 01.08.1968р.

У зазначеній декларації звертається увага на два принципові моменти сучасної медицини, які спонукають до більш детального вивчення питання часу настання смерті:

- можливість підтримувати штучними засобами циркуляцію оксигенованої крові по тканинах тіла людини, яке може бути невідомо пошкоджено;
- можливість використання органів (зокрема, серця або нирок), отриманих від померлої особи, для трансплантації.

У зв'язку з цим авторами Декларації вказується на необхідність встановлення незворотності припинення діяльності головного мозку. Саме цей момент робить етично можливим припинення спроб реанімації, що дає можливість, у країнах, де це дозволено законом, використовувати анатомічні матеріали померлого.

Тобто фактично в цьому випадку йдеться про пасивну еутаназію. Слід зазначити, що ст. 15 «Визнання людини померлою» Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» йде саме цим шляхом, встановлюючи, що «людина вважається померлою з моменту, коли встановлена смерть її мозку. Смерть мозку означає повну і незворотну втрату всіх його функцій. Момент смерті мозку може бути встановлено, якщо виключені всі інші можливі за даних обставин причини втрати свідомості та реакцій організму». Таким чином, незважаючи на те, що ст. 52 Основ законодавства України про охорону здоров'я забороняє медичним працівникам здійснювати еутаназію – навмисне прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань, фактично пасивна еутаназія все ж таки допускається, оскільки

при констатації смерті мозку людина буде вважатися померлою, що дає право вимкнути системи життєзабезпечення.

Висновок. Отже, правовідносини з приводу здійснення суб'єктивного особистого немайнового права на донорство виникають щодо матеріальних об'єктів, і можуть потягти за собою виникнення у їх учасників окремих майнових прав. Об'єктивно донорство можливе лише шляхом матеріалізованого передавання від одного суб'єкта (донора) іншому (реципієнту) частини матеріального світу, спрямованої на захист життя та здоров'я останнього. Органи та інші анатомічні матеріали людини є об'єктами цивільних правовідносин, використання яких має особливий правовий режим, зокрема їх використання не повинно посягати на таке благо фізичної особи як життя.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України, 1996. – № 30. – С. 141.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України, – №№ 40-44. – с. 356.

3. Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» від 16 липня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України, 1999. – № 41. – С. 3.

4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Прийняті 19 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України, 1993. – № 4. – С. 19.

5. Гринчак С. В. Порухення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини: підстави кримінальної відповідальності: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого – Х., 2007. – 20 с.

6. Медичне право України : зб. нормативно-правових актів / упоряд. і наук. ред. Н. Б. Болотіна. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. – 412 с.

7. Пунда О. О. Поняття та проблеми здійснення особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування людини: Монографія / О. О. Пунда. – Хмельницький; Київ, 2005. – 436 с.

Войтенко Ю.А. Правовые аспекты донорства в условиях реформирования украинского гражданского общества

В сообщении исследуются правовые аспекты донорства в условиях реформирования украинского гражданского общества. Дается характеристика развития новых медицинских технологий, стремления человека улучшить качество и продолжительность жизни. Предлагаются выводы и рекомендации.

Ключевые слова: донорство, медицинские технологии, гражданско-правовой регуляции донорства, здравоохранение.

Voytenko Y.A. The Legal aspects of donorship in the conditions of reformation of Ukrainian civil society

In a report are probed legal aspects of donorship in the conditions of reformation of Ukrainian civil society. Description of development of new medical technologies, aspiration of man to improve quality and life-span is given. Conclusions and recommendations are offered.

Keywords: *donorship, medical technologies, civil legal adjusting of donorship, health protection.*

Гарбар К. Д.

*студентка II курсу юридичного факультету
Дніпровського гуманітарного університету*

м. Дніпро, Україна,

Науковий керівник: Хрідочкін А. В., доцент

ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В повідомленні досліджено злочини у сфері інтелектуальної власності, наголошують на тому, що злочини у сфері інтелектуальної власності можна поділити на дві групи. Пропонуються висновки і рекомендації.

Ключові слова: *злочин, злочини у сфері інтелектуальної власності, інтелектуальна власність, авторське право, результати наукової, науково-технічної, літературної та художньої творчості.*

Вступ. На сьогоднішній день в Україні злочини у сфері інтелектуальної власності набувають статусу гострої та глобальної проблеми, вирішення якої не повинно відкладатися «на потім».

Відповідно до ч. 1 ст. 54 Конституції України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності [1].

Згідно із ст. 418 Цивільного кодексу України «Право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на іншій об'єкт права інтелектуальної власності» [2].

Злочини проти права інтелектуальної власності – це передбачені кримінальним законодавством суспільно небезпечні, винні та протиправні діяння, вчинені суб'єктами таких злочинних діянь, які посягають на сукупність майнових та особистих немайнових прав на результати інтелектуальної творчої діяльності людини (результати літературно-мистецької діяльності, науково-технічної творчості та індивідуалізації товарів (послуг) і їх виробників) [3, с. 347].

Деякі вчені наголошують на тому, що злочини у сфері інтелектуальної власності можна поділити на дві групи. До першої відносяться ті злочини, які посягають на права інтелектуальної власності на результати наукової, науково-технічної, літературної та художньої творчості, до них відносять-